

ANDERS LINDBERG:

Principiella skiljaktigheter

I den debatt om privatisering, som förts i Svensk Tidskrift, har jag hävdad att privatisering av produktion respektive finansiering av offentliga nytigheter skiljer sig principiellt.

En privatisering av produktionen av exempelvis barnomsorg, sjukvård eller kollektivtrafik med bibehållen samhällsfinansiering och normering, kan motiveras med det första kriterium jag uppställde: produktionen sker effektivare i privat regi, vilket leder till större gemensamma resurser – att användas till att sänka priset eller öka volym eller kvalitet.

Om inte bara produktionen anförtros privata entreprenörer, utan om även finansieringen överförs till marknaden blir frågeställningen av annan natur.

Här räcker inte den ekonomiska effektiviteten som kriterium för att motivera privatiseringen, utan den måste prövas mot "den underliggande moraliska ordningen" för att använda Peter Olssons uttryck. Med andra ord borde inte privatisering bli "ideologisk" förrän det blir tal om staten eller den enskilde skall stå för kostnaden för skolcheckar, om sjukvårdsförsäkringar skall vara obligatoriska, vem som skall betala kollektivtrafiken etc.

Det torde egentligen räcka att motivera överföringen av produktionen till den privata sektorn med effektivitetsargumentet.

Om då privatiseringar av produktionen skall uppfattas av väljarna som de pragmatiska medel för att öka välfärden som de är, fordras att de inte sammanblandas med de privatiseringar av finansiering, som det är betydligt svårare att analysera konsekvenserna av.

De senare frågeställningarna måste hänskjutas allenast till våra "moraliska värderingar." Den konservative kombinerar här en stark individuell frihetskänsla med ett individuellt ansvar, och en stark men begränsad stat för hävdande av den gemensamma friheten och ansvaret. Den begränsade staten skall, enligt mitt förmenande, i högst begränsad omfattning finansiera exempelvis kollektivtrafik, men definitivt skol- och sjukvård.

Det hade varit intressant att få den "moraliska ordning", som Peter Olsson och i än högre grad Leif Holmberg bekänner sig till, närmare belyst i deras inlägg. Inte minst mot den bakgrund att de uppenbarligen inte ser någon skillnad mellan privatisering av produktion respektive finansiering.